

v časteh, bil je težak in komoden. Gospod. Oče pa ga je kot poeta — planinca nadvse občudoval.

V stik sta prišla šele kot zrela moža. Oče mu je pisal iz Gorice — od tam smo se selili v avgustu 1924 — ko je hotel napraviti konec zmedi v imenoslovju. Dr. Kugy je iznenaden zelo ljubeznivo odgovoril, da se popolnoma podvrže očetovim izsledkom, ker se v nomenklature on sam, nevedč slovenščine, ni mogel poglobiti. Da pa se težko odreče nekaterim imenom, n. pr. Suhi plaz, ki ga spominjajo njegovih najlepših tur. Nekaj časa sta si dopisovala v pri srčnem tonu, kasneje sta se tudi osebno spoznala.

V najlepših letih ju je večkrat zaneslo v iste koč, pa saj veste: moj očka vase zaprt, ponosen Slovenec, dr. Kugy samozavestno nastopajoč Nemec — ni bilo mostu med njima. Kasneje pa je dr. Kugy pokazal veliko simpatijo do slovenskih in tudi italijanskih plezalcev, planinstvo mu je vtisnilo vse-narodni pečat, šovinizem se je umaknil kavalirski strpnosti. Ko ga je »Skala« povabila na predavanje v Ljubljano, se je stari simpatični gospod prav pri srčno obnašal — vino je dozorelo!

Dr. Kugy je svojo nekompetentnost v pogledu nomenklature tolmačil tudi dr. Kalteneggerju, uredniku Hochtourista, ki je potem za naše kraje tostran meje brez pridržka sprejel očetovo imenoslovje, enako tudi avstr. vojno-geografski zavod v svoje zemljevide. Očetov argument: kaj vam pomagajo vaša nemška imena, ki jih pa na terenu nihče ne razume! — je prodril v njegovo nemalo zadoščenje. Zlepa ga nisem videla tako razigranega kakor takrat, ko so mu poslali iz Avstrije Hochtourista in karto s korekturo.

V domačem razgovoru mi je, primerjaje sebe s Kugyjem, dejal nekoč: Kugy je bil bogataš, esteta, umetnik, ki je užival s čim manjšim naporom. Na bivake so mu nosači zvekli vse za udobnost. Niso ga vezale poklicne dolžnosti ne skrb za družino, privoščil si je lahko neomejen dopust. Jaz pa sem svoje ture delal sprva kot siromašen študent in tudi kasneje z vodnikom legal na trda tla, delil z njim skromno brašno, pa zmerom se mi je mudilo na delo, za kruh. On je samec, jaz pa vas imam sedmero. Njemu je bila alpinistika uživanje, meni borba, študij in oddih od duhomornega dela.

Res različna po značaju, razmerah in nazorih — a enotna v ljubezni do gorâ...«

Mokre Šite

ALES KUNAVER

Zzzum — potem me je žgoče zapeklo na vratu in z ekstremistično naglico sem zapeljal motor v obcestno travo in zlezal z njega. Nedvomno, bil sem ranjen in Mik je po strokovnem pregledu izjavil: »Pičila te je čebela, in to z zaletom!« Verjemite, da me je ta nezgoda temeljito prestrašila in je to skoro edini temni spomin na tistê štiri dni; seveda, če izvzamemo noč v Šitah, ki je bila še temnejša, skoro črna.

Program sva pa do polovice že izpolnila. To je steber Šit. Nekako poševno leži v ostenju Šit, oprt na gladek podstavek, preko katerega sta že Zupan in Belač izpeljala lepo smer. Pod vrhom se steber končuje v strmi vršni pregradi, ki je sedaj po Elijevi krivdi še odprti problem. Odprt, pa zato nič manj zanimiv! Upajmo, da bo kmalu izpolnjena ta vrzel med smermi nad Tamarjem.

Nekaj posnetkov

Foto Aleš Kunaver

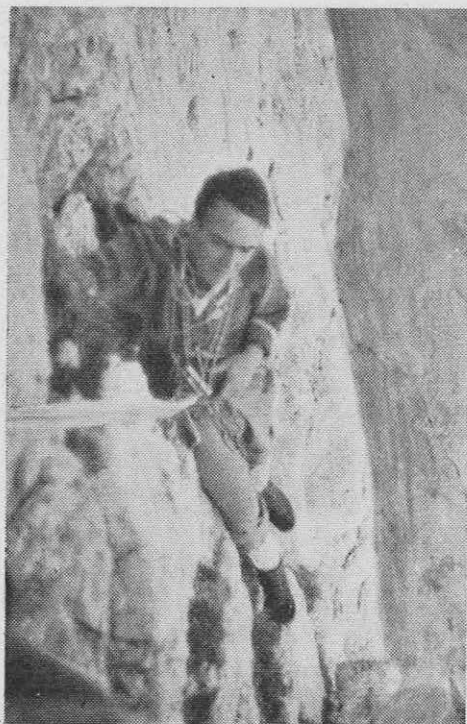

Foto Aleš Kunaver

O stebri smo se že prej večkrat pogovarjali, pa je naneslo, da sva z Mikom odropotala v Julijce. Rožnato jutro naju že najde v krušljivem vstopnem raztežaju, ki nama je še od zadnjič ostal v kaj slabem spominu. Še eno dolžino gre po znanem terenu, potem zavijeva levo okrog roba v bele navpične plasti. Tu sta France in Marjan izpeljala smer v stopnjah proti levi v žleb, kjer je usidran najin steber. Prav nekaj dni pred nama sta jo prvič ponovila dva jeseniška plezalca. Sveže razbite razpoke še pričajo o tem.

Soparno je to dopoldne in še pastir, ki roma preko melišč pod steno in kliče ovce, postava in poseda po skalah. Tudi nama se ne ljubi mnogo in se skoro več razgovarjava, kot plezava. Iz malih jutranjih meglic so se izvili sivi oblaki in pod pritiskom zapadnika plovejo preko najinih glav. Sivkast dim se vije iz koče v Tamarju. Tam bo danes velika slovesnost. Študentje prevzemajo kočo v svojo upravo. Mnogo jih je tam, a midva tu sva sama in vrvi drsijo polagoma vedno više po laštah, plitvih zajedah in plateh, dokler jih ne zmečeva na kup v žlamboru pod stebrom. Od tu dalje bova šla po svoje. Danes še nekako do vrha stebra in tam nekje pod vršno pregrado si bova poiskala kak kotiček za spanje.

Mik se nekaj razburja, da je na dolgu in hoče začeti prvi.

»Prosim, prosim, samo izvolite!« Že od daleč vidim, da bo krušljivo, in rad prepuščam vodstvo. Take reči mi nič ne diše, on pa je specialist za majave oprimke.

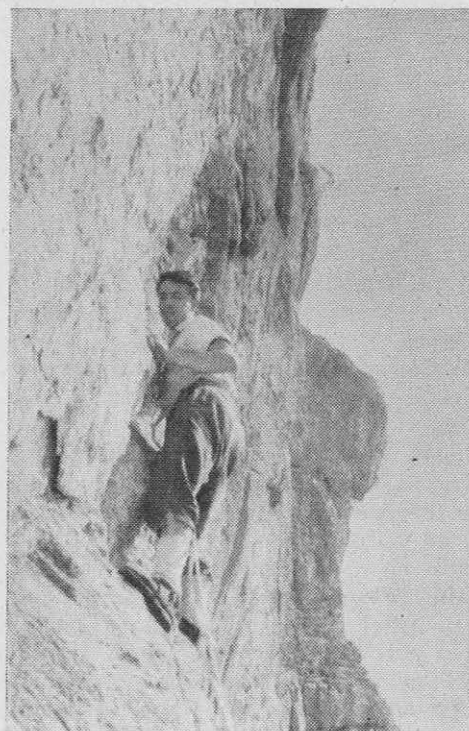
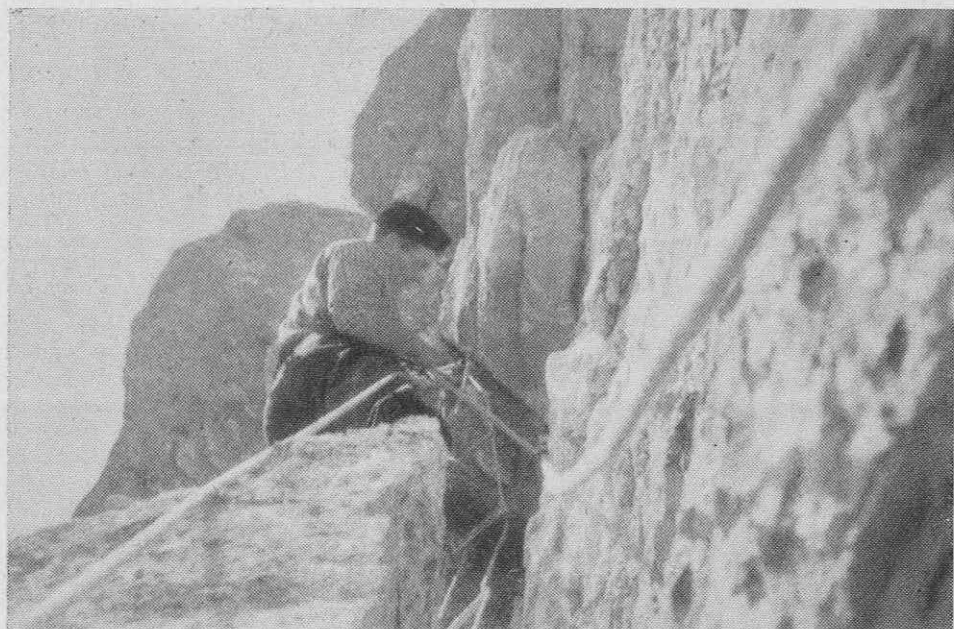

Foto Aleš Kunaver

Foto Aleš Kunaver

Naglo pobira stopinje poševno navzgor. Mora na desno proti razu. Še klin za moralo spotoma in kmalu stoji pod previsnim žlebičem. Strokovno ga trebi in nekaj ruš in kamenja potuje v dolino. Naporno je, upam pa, da se tolaži, da bom tudi jaz moral tam preko in bo to kolegialno trpljenje. Trije majavi klini obsede v razpokah, potem je preko.

Ta raztežaj naju je nekako pripeljal na bolj razgledno mesto, pa se zato malce ogledujeva okrog sebe. Steber je prav zanimiv. Pravzaprav so to v glavnem plati, precej skope z razpokami za kline. Skala je tu boljša in oprimki trdni, a drobni, tako da si skoro želiva onih z grajskih šanc. Vedno više gre po levem boku stebra in skoraj pozabljava na vreme. Nato je postalo sivo; midva pa hočeva iz stene zgoraj in ne spodaj.

Mik je obstal na majhnem stojišču skoro na razu. Nič kaj obetajoč ni videti tu. Plati so nekaj metrov navzgor postale prav sumljivo gladke. To naju je pravzaprav malce presenetilo in obrazi so se nama vidno podaljšali. Naravnost navzgor ni nič, levo tudi ne; morda bo desno za robom šlo! Počasi lezem tja na ogled. Oprimki so sicer skrajno majhni, ampak trdni in vlivajo zaupanje. Kaže, da bo šlo. Še malo više se prelisicim, potem pa že zapoje mali »as de coeur« in nekaj više zleze še en klin v razpoko. Nad menoj je majhen prislonjen stebrič. Tja se peham in ko sem na njem, šele vidim, da že zopet ne gre naprej. Stebrič pa ima na levi majhno stopnjo in še naprej se pričinja v gladki plošči vodilna razpoka, ki drži v lažji teren. Kot nalašč zame. Spustim se na tisto stopnjo in kmalu sedi v razpoki prvi klin. Sledi mu drugi, tretji in po nekaj metrih proste skalne telovadbe zabijam še zadnjega na prodnati polički. »Za stojišče bo! Ne traja dolgo, pa sva zopet skupaj. Po nekaj metrih plati doseže Mik okrogel stolpič in strokovnjaško ugotavlja, da više gori slabo kaže za bivač. Še en raztežaj je do tam, kjer se steber konča in se začne vršna

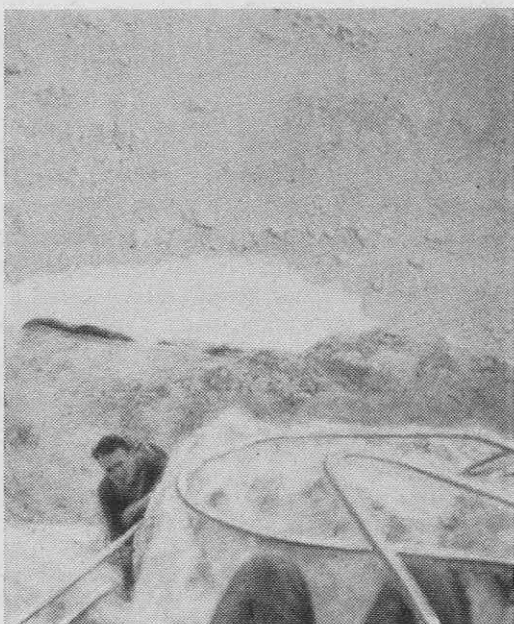

Foto Aleš Kunaver

stena. Če že ni tam prostora za spanje, grem pa vsaj zabiti klin in obesiti vrvi, pa še Mik bo imel čas, da napravi red na stolpiču, ko za dva tam ni kaj prida prostora. Zelo lep je ta raztežaj! Malo nagnjene plati z drobnimi oprimki in stopi, ki so nekako karakteristični za ta del stene.

Velik dan je še in časa imava dovolj, samo za jutri bolj klavrno kaže. Zapadnik je zbil oblake v siv pokrov nad dolino. Deževalo bo to, to je že kar pribito, Ampak danes še ne greva ven v zajedo Šit. Hočeva si vsaj ogledati zgornji del stene, če že Elija ne ve, kaj je »fair play«.

Dan vztrajno izgublja svojo barvo in v ostenju Šit je ostal svetel le še najin prostorček. Pri nas »doma« je namreč prav prijetno. Imava električno napeljavo od baterije do žarnice, pa vode celo čutaro, da ne govorim o oni, ki se še obeta od zgoraj. Še muzike ne manjka; glas harmonike sega prav do sem gor in naju uspava. Noč poteka po tradicionalnem dnevnem redu: jesti, klepetati, spati, jesti.... Ves čas pa prekladava zadnjice po trdih sedežih. Kamen je sploh zelo nevljuden; ne omehča se, četudi ga zmerjaš.

Potem se nama čez dolgo časa zazdi, da se tam za obzorjem nekje prebujata nov dan. Elija do sedaj še ni odprl pipe, vendar nad oblaki že bobni njegov voz. Naglo pospravljava bivač to pot, saj je do vrha še dobrih tri sto metrov.

Nakazana gredina se vleče na desno proti zajedi. Sprva strmo, potem vedno položneje in na koncu je zmanjka. Siva, monolitna plošča je med nama in enim zadnjih stojišč v zajedi. Na prvi pogled je povsem gladka. Spravljam se nanjo malce skeptičen, pa se le izkaže, da nekaj sivih žmul izvrstno služi svojemu namenu. Take ugotovitve so plezalcu vedno prijetne. Še Mik se pri-goljufa čez ploščo, potem začneva dirko z dežjem. Ko pade prva kaplja, je

Mik že vpet v klin na koncu prečke. V zadnjem strmem raztežaju me sicer že pere dež, pa vendar kmalu sediva pod vrečo za bivač na varni polici.

Da je nevihta, kot se spodobi, še malo treska in grmi. Pa potočki! Jih je, da bi napojili vse, kar jih je kdaj žežalo po stenah! Celo pod najino zavetišče se je prikradel eden. Najraje ga hočeva kar popiti, pa le še raste in raste. Kapitulirava. Sledi še zadnji užaljen adut: »Če v petih minutah ne neha, bova šla naprej!«

Štejeva minute... štiri, pet; še pol za korajžo, potem pa res prevzameva iniciativo. Mokra sva tako in tako že; potoček, ki teče po rokavu noter in po hlačnici ven, torej ne more bistveno izpremeniti položaja.

Pa gremo vsak svojo smer. Oblaki na vzhod, potoki in kamenje v dolino, midva pa proti zamegljenemu robu. Še dobro, da je nevihta tako glasna, sicer bi v dolino čuli šklepetanje najinih čeljusti. Skoro tri sto metrov gre tako in, ko se izlušči iz megle rob in zlezava nanj, dež zdajci preneha.

Prav zdi se mi, da se je zahajljaj dramaturg za oblakom: »Finita la comedia, ljubčka; ponovili jo bomo še večkrat to poletje!«

Strašno daleč se mi je že zdelo vse to, ko je majceno želo čebelice obudilo spomine.

Korajžno sedeva na motor in ropotava dalje. Imela sva bojni posvet, pa sva rekla, da greva... »V Bohinj, v Bistriško dolino...« Tam bova razpela platneno hišico in potem na varnem jedla, klepetala, spala, jedla... prav, kot v bivaku...

Vlak je odpeljal

JANKO BLAŽEJ

Pišemo leto en tisoč devet sto oseminpetdeset. Polnih deset let je že minilo od leta en tisoč devet sto oseminštirideset, od leta največjega vzpona in prvih velikih uspehov slovenske povojne alpinistike. Desetletje je razlog, da upremo svoj pogled naprej in nazaj.

Poleti 1948 je Rado Kočevar s tovarišem prepleza smer Aschenbrenner — Tiefenbrunner v severni steni Travnika. To je bila prva ponovitev te smeri, a za nas je dosti pomembnejše dejstvo, da je bila to prva slovenska ponovitev te smeri. S tem vzponom je povojna generacija prebila zvočni zid in v naslednjih letih je naše plezanje še zelo napredovalo. Kočevarjev vzpon čez steno Travnika moremo po zgodovinskem pomenu primerjati z vzponom Debelakove in Tominška po direktni smeri v Špiku leta 1926, čeprav so med obema vzponoma tudi bistvene razlike. Dejanje v Špiku je bilo tehnično dovršeno in celo desetletje ga tehnično, pa tudi plezalsko bistveno ni preseglo. Vzpon v Travniku leta 1948 pa je tehnično še zelo začetniški in če danes abstrahiramo njegov moralni pomen, nam pravzaprav lahko služi za primer, kako se ne sme plezati. Kočevar Rado takrat po vseh alpinističnih pravilih ne bi smel uspeti in če je smer le preplezal, jo je preplezal zato, ker je dober in rojen plezalec, zaradi subjektivnega faktorja v alpinistiki, ki ga ni moč izraziti z objektivnimi merili.

Vendar je moralni pomen tega vzpona nesporen in prav zato — in upoštevajoč seveda še številne druge pomembne Kočevarjeve vzpone — je uvrstil Janez Jerovšek Rada Kočevarja na tretje mesto za Jugom in Čopom v svoji